

Izhaja

vsak petek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu lista »Mir« v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 10. do 11. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

MIR

Glasilno koroških Slovencev

Velja

za celo leto 4. krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvu lista »Mir« v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Za inserate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste vsakokrat.

Leto XXXI.

Celovec, 15. rožnika 1912.

Št. 24.

Kruta sila — krvav odpor.

Poslanec Kovacs streljal na Tiszo in dijak Jukić na Čuvaja.

Zgodovina je najboljša in najstarejša učiteljica, in vendar se celi narodi in vlade ne brigajo zanjo dosti. Sila rodi protisilo, kruta sila krvav odpor. To nam spričuje zgodovina, odkar obstoji svet, le poklicani narodi in poklicane vladne osebe tega ne marajo vedeti. Ko so v starem Rimu poganski vladarji krístjane najhuje preganjali, ko so bili najkrutejši trinogi svojemu ljudstvu, se je tudi njim samim najslabše godilo; tedaj so bili rimski cesarji, ki so umirali naravne smrti, le izjeme. Njihovi najbližji poganski pristaši so dvigali zoper nje bodala in netili upor, hoteli sebe dvigniti na rimski prestol. Krístjani pa niso morili svojih poganskih cesarjev, ampak le pogani. Kjer umira krščanstvo in cvete kruto nasilstvo, tam dvigata svojo krvavo glavo upor in umor.

Na Ogrskem in Hrvatskem vladajo neznozne razmere. Na Ogrskem gospoduje in vlada nekaj bogatih ogrskih grofov, baronov in židov. Ljudstvo se svojih pravic še ne zaveda prav, nemažarski narodi so pa naravnost brezpravni. V ogrskem parlamentu se je proti nasilni vladni večini dvignila krepka opozicija pod vodstvom poslanca pl. Justha, ki je dvignil prapor enake in splošne volilne pravice. Vladna večina, ki se imenuje »delavna večina«, je pa opravljeno stremljenje manjšine onemogočila s krutim nasilstvom, z brezobzirnostjo in teptanjem parlamentarnih navad. Na pomoč je poklicala v parlament policijo, in v odgovor na to nasilstvo je počil v zbornici strel. Poslanec opozicije je v svoji strasti in onemogli jezi streljal na zborničnega

predsednika iz revolverja, toda s tem nepremišljenim činom je opoziciji le škodoval.

Kovacs je našel že v par dneh na Hrvatskem posnemovalca. Vročekrven in prenapet dijak je menil rešiti domovino nasilstev kraljevega komisarja Čuvaja s prelivanjem krvi, z napadom. Toda s tem svojemu narodu ni storil nobene usluge, pač pa neizmerno škodo. Ko bi hoteli hrvatski voditelji upor, bi jim bilo treba izgovoriti besedo, in izbruhnila bi ljudska strast; toda ravno to bi bilo tlačiteljem hrvatskega naroda najljubše, ker bi potem pred celim svetom lahko zagovarjali svoja nasilstva, češ, da so potrebna. Mlad prenapetež je pa le pomeril z revolverjem na kraljevega komisarja, toda zadel ni njega, ampak svoj narod, ki se bo moral za ta zločin pokoriti, čeravno ga obsoja.

Kdo je pravzaprav pravi povzročitelj teh napadov? Tisti, ki teptajo pravice narodov, ki kršijo ustavo, slepo in oholo zatirajo slabše narode, ki delajo le s silo, za vse drugo pa se ne zmenijo. Kako piše celó graška »Tagespost« z ozirom na napad na hrvatskega bana? »Še so doli (na Hrvatskem) patrioti, državi zvesti ljudje. Toda kako dolgo? Kako dolgo bodo še mirno nosili jarem? Gorjé, če se ga bodo otresli kdaj s silo, ne postavnim potom, kakor sedaj še izkušajo, ampak z uporom proti trinogom, ki so jim jih postavili!« In zakaj tako? »Ljudstvo je prešinjeno z gorečim patriotizmom, ima pa le en »pogrešek«, da se hoče otresti zatiranja Mažarov.«

Nasilstvo še nikdar ni rodilo kaj dobrega. Ko bi hoteli zavesti se tega Nemci tudi doma v totranski državni polovici! Ogre svarijo, naj se ne igrajo z ognjem, sami pa niso nič boljši kakor Ogrji, le da

zanje razmere niso tako ugodne, kakor so za Ogre!

Strelj poslanca Kovacs na predsednika Tiszo.

V petek, 7. junija, je od sej izključeni ogrski državni poslanec Kovacs udrl v zbornico in oddal na predsednika grofa Tisza tri strele iz revolverja, ne da bi ga zadel, nakar je sebe ustrelil v glavo.

Grof Tisza je obstrukcionista, ki se niso marali pokoriti, kratkomalo od sej izključil. Že pred 10. uro pa so prišli opozicionalni poslanci v zbornico in so zasedli svoje sedeže. Kmalu nato je prišla v zbornico policija, 100 mož, ki jim je poveljeval policijski nadzornik Pawlik. Pawlik je opozicionalce pozval, da zapustijo zbornico, proti čemur je poslanec Justh protestiral. Ker je Pawlik grozil s silo, so se odstranili Justh in drugi od sej izključeni opozicionalci. Ko je vstopil Tisza, je opozicija začela vpiti, nakar je predsednik prekinil sejo. Ko je zopet otvoril sejo in izgovoril par stavkov, je prihitel v zbornico skozi ložo za časnika Karje Kovacs in med klicem: »En opozicionalni poslanec je še tukaj v zbornici!« trikrat ustrelil proti predsedniku grofu Tiszi. Nato je oddal dva strela proti sebi. Kovacs je omahnil, medtem ko so planili nad njega poslanci večine in dvigali proti njemu pesti. Nezavestnega Kovacs so prepeljali v bolnišnico. Dve krogli iz Kovacsevega revolverja ste obtičali v predsedniški mizi. Ena izmed krogelj, ki jo je Kovacs nameril proti sebi, je obtičala v vogelnem sedežu šeste vrste na levici zbornice.

Ko je pridrivil v zbornico Kovacs, je sedela na galeriji žena predsednikova, grofica Tisza, in ko je počil prvi strel, je s krikom »Jezus Kristus!« planila s sedeža in glasno zajokala. Grof Tisza ji je dal znamenje, da

Podlistek.

Iz tujine.

V Parizu, dne 27. maja 1912.

V prvi polovici maja smo imeli zelo toplo vreme; prava poletna vročina. Čudno, kako vpliva vreme na žitne cene. Delj časa že ni bilo dežja in sedaj še taka vročina. Skoro dan za dnevom je cena žita rastla, tako da se je bilo že bati draginje. Socialno-demokratski listi so pisali zelo ostro proti vednemu podraževanju poljskih pridelkov, a pomagati si niso mogli, ker cene določujejo špekulantje na borzi, na borzo pa vpliva vreme.

No, sedaj se je vreme izpremenilo, deževalo je skoro ves pretekli teden. Tudi precej hladno je postalo vsled tega. Ker je dež na polja ugodno vplival, pričakujejo zlasti pariški pekarji, da bodo cene žita zopet padle, ker sicer so baje primorani zvišati primerno tudi ceno kruha, tako da bi jeli čutiti draginjo zlasti ubožnejši sloji.

Parižani mnogo berejo, največ seveda časopise, katerih izhaja v Parizu zelo veliko število. Samo političnih listov se izdaja v Parizu okoli 150; med temi je gotovo dobra tretjina dnevnikov. Zanimivo je, kako se ti listi dostavljajo občinstvu. Ob določeni uri pred izidom lista mrgoli pred upravništvom lista vse polno raznih fakinov in drugih, ne posebno simpatičnih oseb, katerim se razdeli za posamezne kraje mesta gotovo število listov, za koje morajo seveda položiti

posebno kavcijo. Takoj po sprejemu lista se razlete kakor prameni po vsem mestu ter začno kričati, da se Bog usmili. Drug drugega skušajo prekričati, samo da se čimpreje iznebijo vseh števil listov, katerih ima vsak po 100—200. Imenujejo te kričače camelots (izgov. kamló), kar navadno pomeni tudi prodajavca nižje vrste, prvotno prodajavca blaga iz velblodje dlake.

Če se slučajno zaleti tak fakiv v tega ali onega, ki zamišljeno gre svojo pot, se dotičnik pač ne sme zgražati, ker je to nekaj povsem vsakdanjega, posebno proti večeru, ko se vračajo delavci z dela, uradniki iz urada, in je vsled tega promet še bolj živahen.

Pa če bi se tudi hudoval nad njim, to nič ne pomaga, ker je medtem ta »camelot« že izginil bogvekam.

Ker so pariški listi zelo poceni — posamezna številka stane le 5 centimov — si jih lahko kupi tudi najrevnejši delavec. In če se pelješ zjutraj ali proti večeru po tramvaju ali podzemeljski železnici, opaziš, da ima skoro vsak človek v roki časopis ter hlastno požira razne senzacionalne novice, ki jih v velikih mestih nikoli ne zmanjka in ki jih znajo posamezni listi prinašati v najbolj razdražljivih oblikah. Seveda ne smemo šteti teh listov, ki jih prodajajo ti kamelotarji, med najboljše. So to večinoma listi za mesto Pariz, a vseeno izhajajo vsak dan v 80—100 tisoč in še več izvodih, ki se večidel razprodajo.

V pariških ulicah je videti marsikaj posebnega in zanimivega. Pred nekaj dnevi sem stopal proti Louvru in ravno bral ju-

tranjo izdajo »Matina«, ker so me zanimali dogodki na Ogrskem. Kar naenkrat zaslišim v bližini nekaj kakor zvonjenje kravjih zvoncev na naših koroških planinah. In glej, pred seboj zagledam celo kopo črnih in lisastih koz, za njimi moža, ki je na vso moč kričal ter ponujal mimoidočim svežega kozjega mleka. Malo čudno, kajne, za veliko mesto, a vendar jih je bilo dosti, ki so se odzvali klicu kozjega pastirja ter si dali kar sredi trotoarja namlesti čašo kozjega mleka. Prava velikomestna idila!

Zanimalo bo morebiti cenjene bravece, kako je mesto Pariz preskrbljeno z mesom, da ga je vsak dan dovolj za približno štiri milijone prebivavcev. Na severnovzhodni strani mesta se nahajajo trije velikanski paviljoni, v katerih ima prostora 5100 govedi, 2000 telet in blizu 6000 svinj ter nad 30.000 ovac. Tu se vrši vsak dan živinski semenj, ki je posebno živahen v ponedeljkih in četrtekih dopoldne.

V bližini so tudi velike mestne klavnice, ki zavzemajo okoli 20 hektarjev sveta. Danadan se tukaj zakolje po 1300 govedi, 600 telet ter 1000 ovac in ravno toliko svinj. Pomisliti pa moramo, da se nahajajo manjše klavnice tudi še v drugih delih mesta.

Posebno priljubljeno je pri Francozih ovčje meso, kakor je razvidno tudi iz pravkar omenjenih števil. Pripravljajo ga na razne, prav okusne načine in ga je dobiti v vsaki, tudi najmanjši restavraciji.

Sploh je treba omeniti, da je francoska kuhinja zelo dobra in primeroma zelo poceni.

Dr. J. K.

je nepoškodovan, nakar se je grofica pomirila. Nato je vstal in izjavil: »Dogodek, ki se je ravnokar odigral, je čin blaznega nesrečneža, ki se je odtegnil roki pravice. Menim, da smemo iti preko njegovega dejanja in usode z istim sočutjem k dnevnemu redu, kakor preko žalostnega dejanja vsakega blaznega človeka.«

Grof Khuen-Hedervary je nato v imenu večine slavil predsednikovo hladnokrvnost in obsodil čin poslanca Kovacs. K popoldanski seji so izključeni poslanci zopet prišli in jih je policija vnovič iztirala.

Poslanec Kovacs v bolnišnici.

Poslanec Kovacs se je zelo nevarno ranil. Kroglja mu je zdrobila desno plat čela. Kroglo je odstranil profesor Herczel in ni izključeno, da Kovacs zopet okreva. Ko se je Kovacs zopet zavedel, je vprašal s tihim glasom, kaj se je zgodilo s Tiszom. Ko mu je profesor Herczel razjasnil, je šepnil: »Hvala Bogu!« Po operaciji so poslanca Kovacs v Herczelovem zdravilišču zasliali. Zaslisanje je trajalo nad eno uro in je imelo za posledico, da so izrekli aretacijo napadalca. Kakor hitro se bo bolnikovo zdravstveno stanje izboljšalo, ga bodo prepeljali v bolnišnico preiskovalnega zapora. Zagovornišvo Kovacs je prevzel poslanec Polonyi, ki je proti aretacijskemu ukazu vložil protest. Zdravstveno stanje Kovacs se je izboljšalo. Neposredno pred napadom je Kovacs odposlal več listom pismo, kateremu je bila priložena prošnja na cesarja, ki jo je Kovacs odposlal dne 6. junija na kabinetno pisarno. V tej prošnji, ki je sestavljena iz zmedenih fraz, se obrača Kovacs na vladarja s prošnjo, da naj naredi konec Tiszovemu zločinu, in poudarja, da narekuje njegove besede odkrit patriotizem.

Pri zaslišanju dne 9. t. m. je Kovacs izjavil, da je kupil revolver že leta 1904. V četrtek pred napadom da je pisal grofu Tiszi pismo, v katerem mu naznanja, da grofovo protipostavno stališče sili vsakega trezno mislečega Ogra v obup, njega (Kovacs) pa v samomor. Konečno je zapisal, da je Tisza kriv njegovega samoumora.

Napad na kraljevega komisarja v Zagrebu.

V soboto, 8. t. m., popoldne krog ene se je kraljevi komisar Cuvaj vračal v banovo palačo v avtomobilu s slavnosti svojega brata, ki je kot šolski nadzornik slavil 25-letnico svojega učiteljevanja. Ta dan se je na povelje od zgoraj zbralo v Zagrebu skoro vse učiteljstvo, ki je suženjsko došlo v Zagreb, da priredi ovacije kraljevemu komisarju. V avtomobilu je bila poleg Cuvaja njegova soproga, nasproti njima pa banski svetnik Hrović. Na ovinku Markovega trga, kjer se nahaja banska palača, je planil iz gostilne Kovačić neki dostojno oblečen mlad človek in z vzdignjenim browningrevolverjem čakal, da pride avtomobil mimo njega. Ko se je približal avtomobil na kakih deset korakov, je napadalec sprožil. Zadel je v grlo banskega svetnika Hrovića, ki se je ves v krvi zgrudil vznak. Komisar, ves blede, je dal takoj ustaviti avtomobil. Ko je zapazil postajnega redarja št. 5, je začel klicati na pomoč.

Beg napadalca.

Redar št. 5, z imenom Peter Borščak, je tekel nasproti napadalcu, ki je začel bežati, z očitnim namenom, pobegniti v bližnji gozd Tuškanec. Redar mu je prestrigel pot, da je krenil napadalec na drugo stran in oddal iz revolverja strel na zasledovalca. Strel je zgrešil. Napadalec je sprožil še en strel in zadel redarja, ki je tekel s sabljo v roki, v levo stran glave. Redar se je zazibal še nekaj korakov naprej, nato se je pa mrtev zgrudil na tla. Pri Dvorcu je priteknel nasproti beguncu trgovski pomočnik Bušić, ki je v preganjanju vztrajal do konca. Nasproti so prišli policijski uradniki, ki so tačas šli iz urada. Ko so videli bežati človeka, za katerim so ljudje vpili: »Držite tatu!«, so menili, da gre za kakega vlomilca. Detektiv Fučkar se je spustil za njim v tek. Napadalec je preskočil visoko ograjo, oddal proti detektivu strel in ga zadel v desno ramo. Ko so ga v Marovski ulici hoteli prijeti nekateri policaji, je začel nanje streljati in si tako odprl pot proti Vseučiliškemu trgu. Ko je došel tja, je obnemogel in se ves uprehan zgrudil na tla. Tedaj sta

priskočila učitelj Butorac in trgovski pomočnik Bušić, ki sta smatrala napadalca za kakega vlomilca, vzela sta mu revolver in ga držala čvrsto za roke. Medtem so došli redarji in ga zvezali. Redar Zdenčaj ga je bil s pestmi, pa tudi drugi so ga tolkli. Napadalec je pa, ves prašen in znojen, klical: »Živila Hrvatska! Doli s tirani hrvatskega naroda! Zakaj me bijete? Nisem razbojnik, če sem hotel rešiti hrvaški narod!« Seveda se je zbralo ogromno občinstva, ki je spremljalo aretiranca in se z začudenjem izpraševalo, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Kdo je napadalec?

Napadalec je visokošolec, pravnik Luka Jukić, doma iz Svilaja v Bosni. Bojda je zelo nadarjen človek in pesnik. Pri zaslišanju izprva ni odgovarjal na stavljen vprašanja, ampak je venomer klical: »Živila Hrvatska!« Pozneje, ko se je že pomiril, je povedal, kdo da je, da je star 23 let in da letos na zagrebški visoki šoli ni vpisan. Služil je kot enoletni prostovoljec, pa se je s predpostavljenimi tako sprl, da je moral služiti tri leta. Med tovariši je bil znan kot »nori Jukić« ali kot »dr. Mirko«. Ko je Jukić prejšnji dan izvedel o Kovacsevemu napadu na grofa Tiszo, je dejal svojim tovarišem: »Tedaj se je na Ogrskem znašel poslanec, ki je napadel grofa Štefana Tiszo. Na Hrvatskem pa smo sami hlapci in sužnji.« Jukić je baje izpovedal, da je nameval Cuvaja ustreliti že na Telovo, pa ni našel priložnosti; izprva je izjavil tudi, da nima kakih sozarotnikov, pozneje pa je bojda rekel, da je vedelo za njegov načrt 30 oseb. Imen svojih tovarišev in imena onega, od katerega je dobil revolver, ni hotel povedati. Sicer pa vesti o zaslišavanju niso verodostojne in menda tudi ne bodo resnične. Te vesti, kakor poročila brzojavno iz Zagreba »Slovenec«, je menda širila samo policija, kar je bolj verjetno. Saj je Cuvaju veliko na tem ležeče, da bi dobil kako zaroto in s tem opravičil svoje nadaljno postopanje nasproti Hrvatom. V istem smislu poročila tudi »Edinost«, češ da »Cuvaj izkuša sestaviti novo jugoslovansko zaroto«, zoper kar je poslanec Biankini v državnem zboru vložil oster protest ter opozarjal merodajne kroge, da naj bodo previdni, ker je bil že itak en veleizdajniški proces v Zagrebu sramoten za avstro-ogrsko monarhijo.

Banski svetnik Hrović je nevarno ranjen. Zdravniki mu ne morejo izvleči kroglice, ki mu je prebila vrat in možgane in se ustavila v čelni kosti.

Slovinci, podpirajte „Mir“ z inseriranjem!

Eksplodizija smodnišnice pri Dunajskem Novem mestu.

100.000 kg smodnika se je razpočilo.

V petek, dne 7. junija se je zgodila v Wöllersdorfu pri Dunajskem Novem mestu nesreča, ki je stotisočim ljudi pretresla mozeg in kosti. Pri Wöllersdorfu se nahajajo na vresju velika vojaška skladišča smodnika in tovarna smodnika. Ob 8. uri 20 minut zjutraj se je razpočila zaloga smodnika, ki so ga naložili na tovorni avtomobil, ki je stal pred poslopjem 48, kjer je bilo nad sto tisoč kilogramov smodnika. Med groznim pokom je eksplodiral tudi smodnik v tem poslopju, ki je bilo še k sreči na samem in od tovarne za smodnik oddaljeno 1200 m. Učinek poka je bil naravnost strašen. Kraj kjer je stalo skladišče smodnika št. 48, zaznamuje samo še velikansk kup gramoza. Kakih 200 korakov v stran je stala vojaška stražnica, ki je takorekoč uničena. Podboje pri vratih in obod pri oknih je izpahnilo, streha iz desk in pločevine leži na tleh, notranjščina pa izgleda kakor pogorišče. Drevje pred stražnico je olupljeno in s koreninami izruvano ali sredi prelomljeno. Celo polje je posuto z kosi opeke, kamenjem itd.

V tovarni za smodnik ni ostalo nobeno okno celo, celo težka železna vrata so izpahnjena s podboje vred. V vojaški kantini so bili vsi nastavljeni po celem životu močno poškodovani vsled steklenih koščkov. V celem je v tovarni poškodovanih 200 oseb.

V bližini ležijo po tleh kosi raztrganih mrličev, vojakov in drugih uslužbencev, ki jih je dohitela smrt trenutno, nepričakovano.

Srečna rešitev vojaka.

Četovodja Weidinger je bil za časa nesreče poveljnik straže pri poslopju št. 48; s pridrženo stražo je sedel pred stražnico na tleh, ko je trenutno nasproti pred poslopjem 48 zapazil pešec Hutterer, kako je sredi med gostim dimom buknil v zrak rumenkast plamen in švignil mnogo tisoč metrov visoko proti nebu. Takoj je zavpil: »Bežite, bežite! in vsi trije so zbežali; Hutterer se je po kakih 15 korakih vrgel na tla in ga je na debelo zasula zemlja. Tako je bil rešen. Le en prst mu je zmečkalo, da so ga morali odrezati, sicer je ostal nepoškodovan, ker ga je varovala zemlja. Na drugo se ne more več spomniti. Weidinger in drug vojak sta pa bežala naprej in sta nevarno poškodovana.

Usoda straže.

Pri poslopju samem je stražil vojak Schwendenwein iz Dunajskega Novega mesta. Zapazil je, kakor je še sam pravil, najprej plamen pri avtomobilu, ki se je s priklopljenim vozom pripeljal v poslopje in je bil že naložen s smodnikom. Prestrašen je odskočil, da sporoči o tem, pa v trenutku je bil zadel od kosov in kakih 10 metrov visoko 100 metrov daleč vržen, kjer je obležal. Našli so ga še pri zavesti, pa povedati je mogel o nesreči le v zblojenih stavkih. Popoldne proti 1/24. uri je zdihnil.

Žalostna je usoda nadoficiala Adamickega, ki je bil ubit in zapuščena žena in šest otrok. Od Adamickega so pri izkopavanju našli le prst s poročnim prstanom. Ko so sporočili ženi o nesreči, je napol zblaznela, in le s silo so ji ubranili, da ni skočila z drugega nadstropja na tlak. Vojni minister je že obljubil, da bodo za zapuščeno ženo in otroke zadostno skrbeli.

Koliko je mrtvih?

Uradno poročilo pravi, da je mrtvih deset oseb, pač pa je več hudo, mnogo pa lahko ranjenih. Enoletnega prostovoljca korporala pri topničarjih, Hofmanna, je zračni pritisk vrgel s konja, da si je razbil črepinjo. Revež je ravno pred tremi dnevi zapustil vojaško bolnišnico, kjer so mu zacelili zlomljeno roko.

V Dunajskem Novem mestu so hiše poškodovane. Razbilo je šipe. Ljudje so menili izprva, da je strašen potres. Otroci v šoli so bili prestrašeni, trije so baje strahu umrli.

Blizu Wöllersdorfa je za časa nesreče vozil brzovlak. Zračni pritisk je udrl okna; nekateri potniki so bili lahko ranjeni. Zdelo se jim je, kakor bi bil vlak vsled trka z drugim vlakom skočil s tira. V zelo oddaljenih krajih so čutili razpok; celo na Dunaju so nekatere šipe zdrobljene. V Mödlingu štejejo na stotine razbitih oken.

V poslopju 48 je bilo nad 100.000 kg smodnika za puške. Kako je nastal razpok, ni mogoče dognati. Mogoče, da se je vnel bencin v avtomobilu ali da je od vijaka padla kaka iskra na naložen smodnik.

Škoda znaša nad 1 milijon K. Samo v Dunajskem Novem mestu je razpok napravil 300.000 K škode.

Nov razpok v nedeljo po polnoči.

Komaj se je ljudstvo od petka nekoliko pomirilo, je vzbudil prebivalce Dunajskega Novega mesta in bližnjih krajev v nedeljo, dne 7. junija, ob pol eni uri po polnoči nov razpok. 1036 kg smodnika v malem ročnem skladišču poleg poslopja št. 4, v katerem je bilo 161.000 kg smodnika, se je razpočilo. Sreča, da se ni vnel smodnik v poslopju 4, ki ima močno poškodovano streho. Groza obide človeka, če pomisli, kaj bi se bilo zgodilo, če bi se bil vnel tudi smodnik v poslopju 4. V okrožju tega poslopja se nahaja 26 smodnišnic, ki bi bile zletele vse v zrak, napravile ogromno mnogo škode, zahtevale na stotine človeških žrtev in končno bi pomenilo to pravo katastrofo za našo vojno moč v teh razburkanih časih, ko se je vedno bati izbruha vojne.

Roka hudodelca ali vohunca povzročila razpok!

Nesrečo je povzročil hudodelec, morda kak anarhist ali pa vohun kake tuje države. Proti pol eni uri po polnoči se je približal

straži neki mož z oficirsko čepico, kakor da bi hotel stražo nadzorovati. Straža, bosanski vojak, mu je zaklical: »Stoj! Kdo tu?« in nastavljal je puško. V tem trenutku je mož zaklical geslo tega večera, in tako ga je po predpisih moral vojak pustiti naprej. Geslo je pa mož slišal najbrž od menjajočih se straž v bližnjem grmovju. Kmalu potem je slišal vojak na straži razpok, da bi oglušil. Zračni pritisk ga je podrl na tla, toda takoj nato je spet vstal, si uravnal puško ob ramo in ni zapustil stražišča, kljub temu, da je bil v smrtni nevarnosti. Res pravi junak! Medtem je prihitel stotnik Zwiercina, kateremu je vojak zadevo sporočil. Sumljivega moža so še videli bežati in so ga začeli zasledovati peš in z avtomobili, toda kakor da bi se bil v zemljo udrl, je naenkrat zginil izpred oči preganjalcev. Najbrž je imel pripravljeno skrivališče. Nekateri listi so že vedeli poročati, da je kak laški častnik, uradno poročilo je pa vest odločno znikalo. Kdo ve!?

Po tem dogodku je soditi, da je tudi prvo eksplozijo povzročil zločinec. Kaj je pač lažje, kakor da je nastavljal malo, ročno bombo na kraj, o katerem je vedel, da vozi tja avtomobil, ki trči ob bombo, da se razpoči. O tej domnevi še sicer noben drug list dosedaj ni pisal, nam se zdi pa še najbolj verjetna.

Somišljeniki! Zahtevajte v gostilnah računске listke „Slovenske Straže“! Naročajo se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

Dnevne novice in dopisi.

Cesarjev dar uršulinskemu samostanu.

Uršulinskemu samostanu v Celovcu je podaril cesar iz lastnega premoženja 3000 K.

Knezoškofijski urad je potom Sodalitete imenoval za osrednjega voditelja Marijinih družb na slovenskem Koroškem vlč. s. dr. Janko Arnejca, župnika v Žrelcu.

Umril je 10. t. m. v samostanu oo. kapucinov v Celovcu brat Rok Sommer, star 77 let. Bil je blaga, pobožna duša. N. p. v m.!

Pesnik Anton Aškerc. Po kratki bolezni je umrl v Ljubljani v deželni bolnišnici v ponedeljek, dne 10. junija, ob pol 2. uri zjutraj pesnik, mestni arhivar ljubljanski Anton Aškerc. Rojen je bil pri Sv. Marjeti ob Rimskih Toplicah na Spodnjem Štajerskem leta 1856. Bogoslovne nauke je dovršil v Mariboru. Kot duhovnik se ni čutil srečnega; menda ni bil to pravi njegov poklic.

Leta 1898. je stopil v pokoj in počasi je opustil tudi izvrševanje duhovniških poslov sploh. Njegove balade in romance zavzemajo v slovenskem pripovednem pesništvu prvo mesto. Bolj pa ko se je Aškerc oddaljeval duhovniškemu poklicu, tem slabše so postajale tudi njegove pesmi. Zadnja leta je postal celo neizprosen zagovornik svobodne misli in nasprotnik krščanstva sploh. Ko so ga v bolnišnici vprašale sestre, ali bi se dal prevedeti, ni odgovoril ničesar.

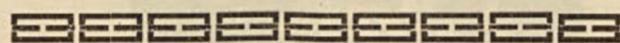
Duhovnik Šporn ga je obiskal trikrat. Pri prvem obisku je bolnik še govoril. Na prigovarjanje g. kurata, naj se izpove, je odgovoril: »Saj je še čas.« Kmalu nato pa je zatisnil oči in jih ni več odprl. Od pol 12. ure ponoči do pol 2. ure zjutraj, ko je umrl, so se iz bolnika izvijali tako strašni glasovi, da je bilo strežnic groza. Čeravno je zamudil z odlaganjem previdenja s svetimi zakramenti za umirajoče, trdno upamo, da se ni poslovil od tega sveta kot protivnik Njega, kateremu je bil poklican služiti.

»Slovenec« poroča namreč: »V nedeljo zvečer okoli 9. ure mu je dala sestra križ v roke, katerega je tudi vzel in v rokah držal. Potem ga je sam položil poleg sebe, si otrl znoj in zopet sam brez pomoči sestre ponjem posegel in ga v roki stiskal. »Ko stopi duša človeku do grla, kdo mu ponudi čarobne pijače, da bi ga otel?« V tem trenutku nima Svobodna misel za človeka več nobenega pomena, pred njim stoji Resnica, ki je njegov cilj in njegov sodnik!« — Naj mu bo Bog milostljiv sodnik!

Črnogorski kralj Nikolaj se je peljal v ponedeljek, 10. t. m., popoldne ob pol 5. uri z Dunaja preko Celovca, kjer je obstal dvorni vlak eno minuto. Za kralja in njegovo spremstvo so bili določeni štirje salonski

vozovi. Na kolodvoru ni bilo nobenega sprejema, pač pa več policijskih organov in dvorni svetnik Lobmeier. Železnična proga je bila na celi črti dobro zavarovana od orožnikov, ker je dobila dunajska policija obvestilo, da nameravajo napad na črnogorskega kralja. Pri slavnostni pojedini na Dunaju je napil cesar črnogorskemu kralju z željo, da bi dobre sosedne in prijateljske razmere obeh držav postale še bolj prisrčne. Želel je srečo hrabremu črnogorskemu narodu. Kralj Nikolaj je odgovoril v daljšem govoru, v katerem se je zahvalil za krasen sprejem na Dunaju, zagotavljal, da hoče Črna gora prijateljstvo z Avstrijo še podvojiti in izrekel končno cesarju zahvalo za čast, katero mu je podelil cesar s tem, da ga je imenoval imejitelja 55. avstrijskega pešpolka.

Uradno pačenje slovenščine. Celovčanka je v 129. številki v kratkem uradnem naznanilu glede izpremembe k že vpisani firmi Hranilnice in posojilnice v Sinčivasi napravila sledeče napake: združnih (zadružnih), proi (prvi), novoizvoljeni je (novoizvoljen je), Tomač (Tomaž), čupnik (župnik). Za take uradne spakedranke se Slovenci lepo zahvaljujemo!

Vabilo

k slovesni

otvoritvi Društvenega doma v Žitarivasi

v nedeljo, dne 23. junija 1912.

Spored:

1. Ob 8. uri slovesna služba božja s pridigo.
2. Po sv. maši blagoslovljenje hiše.
3. Velik shod v novoblagoslovljeni hiši. (Na sporedu sta dva govora.)

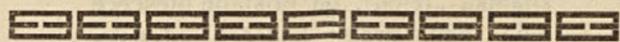
Popoldne:

1. Javna telovadba „Orlov“ na prostem.
2. Ljudska tombola. (Mnogo različnih dobitev! Glavni dobiček vreden nad 20 K.)

Podjunska mladina! Izkaži se, kar si: Slovenska in krščanska! — Vsak nov dom na koroških tleh je nov močen steber za naš narod! Narod, pokaži, da se tega zavedaš!

K najobilnejši udeležbi vabita

»Slovenska kršč.-soc. zveza« in »Izobraževalno društvo v Žitarivasi«.

Porotno sodišče v Celovcu. Gledališki ravnatelj Karl Richter je vložil tožbo zoper urednika in izdajatelja »Villacher Zeitung«, Jožefa Gitschthalerja, ker mu je ta v svojem listu očital »judovsko poslovanje« in »nesramno zahtevo«. Pri obravnavi 10. t. m. Gitschthaler ni mogel svojih trditvev dokazati in je priznal, da je pisal sam to žalitev; kljub temu je bil oproščen, ker so porotniki bili prepričanja, da imenovana izraza nista žaljiva. — Dne 11. t. m. sta bila v tajni obravnavi obsojena zaradi nenavnih kaznivih dejanj na 13 mesecev hude ječe 16letni Filip Wieser in 18letni Filip Slanig.

Od vojaškega sodišča v Celovcu. Računski podčastnik Anton Modrijan iz Kočevja, ki je ustrelil natarico Drobnič, je bil obsojen v dveletno poostreno ječo in v degradacijo v prostaka.

Državni zbor izročil poslanca dr. Waldnerja sodišču. C. kr. orožniško postajno poveljništvo v Dolah je 4. listopada 1911 naznanilo c. kr. okrajnemu sodišču v Kotju, da je bila pri živini grajščaka in državnega poslanca g. dr. Viktorja Waldnerja v Dolah uradno konstatirana bolezen na gobcu in parkljih in da so kljub odredbam občine in komisije zoper kužno bolezen, vsled katere je med drugim bilo tudi prepovedano voziti gnoj iz okuženih hlevov po potih, po katerih hodi tudi druga živina, vozili iz dvorišča dr. Waldnerja gnoj po državni cesti proti Grafendorfu. Orožniki so dognali, da je odredil vožnjo gnoja dr. Waldner sam.

Državno pravdnništvo v Celovcu je proti dr. Waldnerju vložilo tožbo zaradi prestopka §§ 24., št. 8., in 64. zakona o živinskih kužnih boleznih. Ker to ni politična zadeva, je imunitetni odsek v državnem zboru sklenil izročiti dr. Waldnerja c. kr. okrajnemu sodišču v Kotjah v kazensko postopanje.

Stavbenik Lindauer v Celju v konkurzu. Pred nekaj tedni je izginil iz Celja stavbeni podjetnik in inženir Viljem Lindauer. Nad njegovim premoženjem so otvorili konkurz. Dolgovi znašajo okrog 700.000 kron, med temi do 600.000 K nepokritih. Prizadeti so pri tem posamezni celjski Nemci, med njimi posebno tovarnar Westen in razni nemški denarni zavodi. Nemška Union-banka ima tirjati 450.000 K; ta tirjatev je bojda večidel pokrita z jamstvi. Lindauer je začel staviti lani novo deško mestno šolo, pa je prišel prej v konkurz, nego jo je dovršil.

Samoumor. Na Frankolovem pri Celju se je obesil kmet in živinski barantač Janez Potočnik, po domače Macuh.

Lahi prišli avstrijskega častnika. V Pontebi so Lahi aretirali v neki pivnici nekega avstrijskega topničarskega častnika, ki je prišel iz Celovca. Sodijo, da si je hotel ogledati laške utrdbe v Studeni. Odpeljali so ga v Videm, da uvedejo proti njemu preiskavo zaradi vohunstva.

Stavkujoči delavci odpuščeni. Dne 3. t. m. so začeli uslužbenci pri tvrdki Jergičevi sinovi v Celovcu stavkati. Vsled tega je tvrdka odpovedala službo 104 delavcem.

Otroškega mrliča izkopali. Marijo Lesnig, ki je svoj čas napovedala policiji napačno ime Jernej, in se nahaja v preiskovalnem zaporu celovškega deželnega sodišča, sta dva policaja odvedla na Križno goro, da poiščejo njenega otroka, ki so ga svoj čas po porodu zaman iskali na Križni gori. Otroškega mrliča so našli zakopanega blizu vodnjaka Franca Jožefa nasadov in zelo nagnitega. Oddali so ga deželnemu sodišču, Marijo Lesnig so pa zopet odpeljali v preiskovalni zapor.

Arretirali so 11. t. m. laškega delavca Viscogni, ki je grozil upravitelju opekarne v Blažjivasi pri Trdnjivasi, da ga bo zabol.

Zaslužen ukor je napisala ruska gospa E. de Vitte v svoji zanimivi knjigi »Vtiski s poti« tistim našim ljudem, ki se nekako ponašajo s tem, da lomijo nemščino in o vsaki priliki in nepriliki tišče z njo na dan. Na višku evropske izobraženosti stoječa gospa piše o njih tako-le: Kadar na svojem potovanju po slovanskih deželah slišim pogovor Slovence s Slovincem — po nemško, mi je prvi vtisek, ki ga prejmem, ta, da so taki ljudje malo kulturni, ker nimajo narodnega samospoznanja in ljubezni do svoje domovine, do svojega jezika. Breznarodniki so, a vendar se štejejo za omikane Slovence. Ne, oni niso Slovenci, oni so Nemci (pravimo jim: nemškutarji — op. ur.), kajti dasi teče v njihovih žilah slovenska kri, je duh njihov ipak nemški, oni so ljudje brez rodu in plemena — izvržki svojega naroda!

Vzgojitelj s palico. Učitelj Schwenda v Bilčovsu je skušal gluhemu učencu Tomažu Krajnerju utepsti s palico po glavi, hrbtu in rokah, da ne sme imeti umazane risanke. Nismo zoper vsako telesno kazen, toda vse v pravi meri in ob pravem vzroku. Upamo, da se kaj sličnega ne prigodi več!

Št. Tomaž. (Odlikovanje.) Na praznik sv. Rešnjega Telesa so tukajšnjega g. nadiučitelja dekorirali z zaslužno kolajno, ker je že 25 let deloval pri požarni brambli.

Št. Jurij na Vinogradih. (Pogreb.) Žalostno so doneli šentjurski zvonovi, ko se je pomikala dne 1. t. m. dolga črna vrsta pogrebcev od p. d. Štefanove hiše na farno pokopališče. Spremljali smo vrlo pridno in krščansko ženo Marijo Pušl, roj. Kastner, p. d. Štefanovo mater k zadnjemu počitku. Rajnica je bila vzor-žena in izvrstna mati. 33 let je v najlepšem sporazumu in zakonski ljubezni preživela ob strani svojega moža, znanega tukajšnjega rodoljuba na najskrajnejši severni slovenski meji, p. d. Štefanovega očeta. Z neumorno pridnostjo in razumnostjo sta oba zakonska povzdignila svojo hišo do lepega blagostanja, lansko leto pa izročila svoje gospodarstvo sinu Tomažu. Svoja otroka, sedanjega gospodarja in hčer, ki je omožena v Celovcu, je rajna mati v lepi edinosti s svojim možem vzgo-

jila v pravem krščanskem in slovenskem duhu, tako da je hiša Štefanova v tem oziru vzor daleč na okoli. Tako se je v pridnosti, pobožnosti in dobrih delih približala svojemu 60. letu, ko jo je poklical k sebi Gospod. Na grobu se je v prelepih besedah spominjal rajnice domači gospod Ivan Ožgan. Združeni šentjurski in štriholski pevci pa so ji v slovo zapeli par lepih nagrobnic. Naj bo rajnici blag spomin!

Šmarjeta pri Velikovu. »Sezona« se je že začela. Naši ženitveželjni so dobili spet korajžo. Kar po vrsti se oglašajo v župnišču. Imamo že tri pare na oklicih. Tako je prav. Dobri krščanski zakoni so prva podlaga rednega, poštenega krščanskega življenja in dobre vzgoje otrok. Zanimivo je, da se dve nevesti čisto enako pišeti.

Št. Lenart pri Sedmih studencih. (Izobraževalno društvo.) Na sv. Rešnjega Telesa dan se je pri nas ustanovilo katol. slov. izobraževalno društvo ob veliki udeležbi. Govoril je č. g. Fr. Smodej o pomenu takih društev in gospod inštruktor Fr. Krištof iz Ljubljane o glavnih napakah pri živinoreji. Oba govora sta bila krasna in polna zlatih nauk! Da bi nas gg. govorniki le še večkrat počastili! Prišli so tudi vrli možje iz Podkloštra in Brnce. V imenu Podklošterjanov so pozdravili v vznešenih besedah novo društvo č. g. župnik dr. Fr. Cukala. Pristopilo je 81 udov. Za predsednika društva je bil izvoljen naš vrli posestnik g. Matija Wutti, p. d. Pajovec in za tajnika g. Kašpar Truppe mlajši. Novemu društvu želimo mnogo uspeha!

Suhe pri Žvabeku. Modras je pičil v jezik Artofovo junico na paši, ki je vsled tega poginila. Posestnik ima škode 160 K.

Slov. Plajberk. (Ogledalo nemškutarja.) Kako si skušajo naši nemškutarji pri političnih oblastih pridobiti ugled, kaže sledeči slučaj, ki je vreden, da se ga zabeleži. Naše c. kr. okrajno glavarstvo ima vsak mesec enkrat uradni dan v Borovljah. Na zadnji uradni dan sta bila pozvana dva kmeta v neki zadevi radi paše, en zaveden Slovenec, drugi nemškutar. Ko začne gosp. okrajni glavar govoriti nemški, reče nemškutar: »Prosim, jaz nič ne znam nemško, pač pa sem — Nемеc in vselej volim nemško; a ta je Slovenec!« Menda je mislil, da bo to že vleklo; a kljub temu je gosp. okr. glavar razsodil, da je pravica na strani Slovenca. To pač jasno kaže, kako zaslombo mora imeti naša nemškutarija celo pri c. kr. uradih, da kar vpricho nasprotne stranke začne poudarjati svoje, čeprav še tako neznačajno polit. mišljenje. Take značaje imamo med našo nemškutarijo. S časom si bodo menda že utepili v glavo, da so milijonarji in Bog ve kaj še. Jih moramo pač pomilovati in reči: Bog jim daj vsaj toliko pameti, da bodo vedeli, kaj da so!

Št. Tomaž. (Tatvina.) V Št. Lovrencu pri Weigotu je menda dekla Kleinberger ukradla svoji gospodinji Mariji Hudelist denar 60 K. Čudno, da se je znala premagovati in drug denar, nekaj čez 1500 K, ki je ležal zraven v hranilni knjižici, pustila pri miru. Gotovo je mislila po majhnem jemat, da bi se ne poznalo.

Možica. Občni zbor izobraž. društva »Peca« v Možici dne 2. t. m. pri Žagmojstru je bil prav dobro obiskan. Posebno mnogoštevilno so prišli fantje na zborovanje ter s svojo navzočnostjo pokazali zanimanje za napredek in slovensko stvar. Poročilo je podal gospod župnik Premru. Društvo prav dobro stoji in ima lepo knjižnico. Na zborovanju je govoril dr. Rožič o ljubezni do slovenske domovine. Občni zbor se je res prav častno izvršil in Možičani so lahko ponosni na svojo »Peco«. — Naprej po poti izobrazbe in omike do še večjega napredka!

Kotmaravas. Ali spimo? Nekaj let sem je pri nas res tako, kakor bi spali. Naši nasprotniki prirejajo »Schulvereinove« in »Südmarkine« shode in nam tako odtujujejo našo mladino. Res se je ustanovilo že jeseni društvo »Slovenska Straža« in je pristopilo precej udov, ali žal dozda še ni bilo shoda, da bi se ljudje navdušili in bi se jim razložil pomen društva. V bližnjem Bilčovsu — kakor tudi drugod — imajo izobraževalno društvo »Bilka«, prirejajo pogosto shode in tako navdušujejo mladino za dobro stvar. Posnemajmo jih tudi mi; še je nekaj rodoljubov pri nas. Res, da je treba do-

sti truda in požrtvovalnosti. Ali vsakemu Slovincu bodi v ponos, da služi svojemu narodu! Na noge torej, dokler še ni prepozno! Vse za vero, narod in cesarja!

Bekštanj. (Slikar Ivan Graber †.) K večnemu počitku spremili smo v ponedeljek gospoda Ivana Graber, posestnika in slikarskega mojstra v Štebnu pri Beljaku. Bolehal je že več let na težki želodčni bolezni. Mož je bil znan kot spreten slikar. Veliko cerkva v slovenskem delu Koroške je bilo od njega slikanih. Udeležil se je svojčas kot vojak vstaje v Dalmaciji. Kot veteran je bil tudi vnet ognjegasec ter je predsedoval še pri ustanovitvi gasilnega društva 15. majnika t. l. v Štebnu pri Beljaku. Ogromno število ognjegascev in drugega občinstva ga je spremilo k večnemu počitku. Ves čas svojega življenja bil je zvest Slovenec. Naj počiva v miru!

Mirno lahko spite!

Če ste namočili perilo čez noč s pralnim izvlečkom „Ženska hvala“, izloči se vsa nesnaga sama od sebe, brzo in temeljito. Hitro in lahko se opere perilo potem z milom „Schicht“ znamka „Jelen“, da postane bleščeče belo, kajti pralni izvleček „Ženska hvala“ in milo „Schicht“ belita perilo kakor solnce.

Št. Rupert pri Velikovu. (Slavnost blagoslovljenja zastave) tukajšnje dekliške Marijine družbe se je na kvartno nedeljo, dne 2. t. m., zelo sijajno in obilni udeležbi ljudstva iz cele okolice vršila. Ko so Marijine hčere navdušeno zapele dve lepi Marijini pesmi, stopi na leco č. gospod kanonik Dobrov, navduševalno govori o pomenu zastav in pozivlja dekleta članice k zvestobi do Matere božje in stanovitnosti. Nato je častiti gospod dekan Čemer zastavo blagoslovil. Zastava je zelo krasna, napravljena je iz bele snovi in čez in čez je s cveticami obšita. Dve podobi, na eni strani podoba brezmadežne Matere Božje, in na drugi strani podoba sv. Alojzija, služita zastavi še v poseben kras. Napravile so zastavo, ki je stala 250 kron, častite šolske sestre v Mariboru. Po cerkvenem opravi se je nadaljevala slavnost v šolski telovadnici. Vrstili so se govori, deklamacije in krasno petje vmes. Višek je pa slavnost dosegla s predstavo krasne igre »Sv. Cita«, katero so članice Marijine prav dovršeno predstavljale, tako, da so bili ljudje do solz ginjeni. Nakup nove zastave je bil omogočen po darovih faranov v iznosu 215 K 70 h, katere so naše Marijine hčere po naši župniji nabrale in po vstopnini pri slavnosti, ki je donesla 65 K 24 h. Tako so se vsi stroški poravnali. Presrečno se tedaj zahvaljujemo vsem našim

blagim faranom in drugim dobrotnikom za vse denarne prispevke, č. g. dekanu za blagoslovljenje zastave, č. gospodu kanoniku Dobrovu za krasni njegov govor, spoštovani Žmavcarjevi materi, da je postala kumica nove zastave in našim č. šolskim sestram za ves njihov trud, s katerim so tako lepo uspelo slavnost priredile. Našim Marijinim hčeram pa naj služi krasna družbena zastava v potrjenje v zvestobi do nebeške Kraljice, ljubi Bog pa daj, da bi se vsa dekleta naše župnije zbrala pod novo zastavo! Naprej zastava Marijina!

Št. Lipš pri Rajneku. Smrt na kegljišču. Na binkoštno nedeljo (!) so kegljali v gostilni pri Kramarju. Med kegljavci je bil tudi M. Kerš, p. d. Valentin v Lečji gori. Ko ta vrže prvo kroglo, mu bruhne kri in v nekaj trenutkih je bil mrtev.

Prvi slovenski cerkvenoglasbeni tečaj v Celovcu. Se mlado »Podporno društvo slovenskih organistov na Koroškem«, ki ima glavni namen, koroške organiste strokovno izobraževati, stori spet korak dalje. Kako se živahno razvije, je pokazalo že, ko je v prvem letu svojega obstanka moglo prirediti veliko pevsko veselico, ki je nad vse dobro uspela. Letos pa si je stavilo veliko nalogo, prirediti koroškim organistom poučni tečaj ali kurz in tako dati tudi koroškim organistom isto priložnost do nadaljne izobrazbe, kot jo imajo organisti drugod, kjer se prirejajo vsako drugo leto tečaji. Tečaj bo trajal od 15. do 19. julija v Celovcu. Da omogoči vsem organistom udeležbo pri tečaju, je preskrbelo društvo vsem udeležencem brezplačno stanovanje in kolikor mogoče ceno hrano (1 K na dan). Tečaj bode vodil g. Karol Bervar, dolgoletni vodja orgljarske šole v Celju. Predavanja bodo vsak dan od 8. do 12. in od 2. do 6. ure. Za pouk v harmoniji, ki je za organista potreben, je odločenih največ ur, tako da si bodo organisti, ki še dosedaj niso popolnoma nič poučeni v harmoniji, pridobili v tem predmetu toliko znanja, da se lahko sami nadalje v tem izpopolnujejo. Poučevalo se bode tudi v koralnem, figuralnem petju in pevovodstvu, in ena ura je določena za koncert na orglah. Vsi stanovi dandanes napredujejo in si v to svrhu prirejajo poučne tečaje, kateri so splošno dobro obiskani, zato tudi koroški organisti ne zamudite priložnosti in se udeležite poučnega tečaja, da se v svoji stroki izpopolnite in s tem pripomorete, da bode tudi v naši škofiji prišla cerkvena glasba na isto stopinjo, katero predpisuje sveta stolica. Ker bo tečaj ne samo poučljiv, temveč tudi velezanimiv za vse, ki se za glasbo zanimajo, se vabi tudi druge prijatelje glasbe na glasbeni tečaj. Posebno se vabi preč. duhovščina, ki ji je povzdiga cerkvene glasbe najbolj pri srcu, da se sama prepriča, v koliko je cerkvena glasba po cerkvah pomanjkljiva in da tako more gg. organiste podpirati z nasveti in jim sploh iti na roko, kar se je že tolikokrat kot sad takih tečajev moglo opazovati po drugih krajih. Natančen spored se objavi pozneje.

Borovlje. (Telefon.) Te dni končajo dela za telefon in Borovlje bodo po telefonu zvezane s Celovcem in drugimi kraji. Gotovo vsak pozdravlja obče koristno napravo. Borovlje so dobile telefonsko zvezo kljub temu, da je tako malo odjemalcev, samo 14. Kar pri vsem telefonu najmanj ugaja, je to, da bo telefon na pošti kar v uradnem prostoru, ločen od urada samo z leseno steno, tako da mora vsakega, ki se bo poslužil telefona, motiti poštno uradovanje. Za enkrat se na tem ne dá nič predrugačiti, ko je že vse napeljeno. Borovlje še pač uživajo zaupanje pri visokih, da jim kar sipajo dobrote: za puškarstvo je vlada hotela dati 46.000 K, sedaj je dala telefon, same dobrote, in te nemčurji vračujejo s tem, da se za 46.000 K še potrudijo ne, da se občni zbor za nabavo puškarstvih strojev vrši v posteljah pri popolnem mačku, da občinski odbornik s tem skrbi za nočni mir in javni red, da občinskemu redarju po hudem boju vzame sabljo in se kljub temu še dalje sme nezakovan postavljati po Borovljah in bojevati še nadalje vitežke turnirje (boje) pred durmi natarice v kavarni, da so letos tako dolgo rabili, da so sestavili letni račun od Vorschusskasse, da so »edini nemški trgovini« le na izvanreden način mogli podaljšati življenje itd.,

itd. Tako stoji z našimi nemčurji, oziroma Loibdeutschen, in višji take gospodarske talente še podpirajo in jim dajejo takorekoč še potuho!

Železna Kapla. (Nesreča.) V petek zvečer je snažil v tovarni na Rebrci neki delavec veliki kotel. Da bi bolje videl, je uporabil vzlic prepovedi električno luč namesto sveče. Prišel je tako v dotiko z električnim tokom, ki ga je omamilo. Da bi mu pomagal, je zlezal neki delavec s Kranjskega v kotel, a je tako nesrečno prijel za električno napeljavo, da ga je tok na mestu ubil. Prepeljali so ga v mrtvašnico v Železni Kapli, kjer je bil v nedeljo pokopan. Njegov tovariš in še neki tretji delavec, ki je prihitel na pomoč, sta izven nevarnosti. — V petek ob tri četrt na 9. uro dopoldne so se ljudje v Lobniku, Lepenu in kaplški okolici ne malo začudili, da je pri najlepšem vremenu enkrat prav močno zagrmelo. Kakor vse kaže, je bil to najbrž odmev eksplozije smodnika pri Wöllersdorfu, ki so ga čuli tudi na Kranjskem.

Sveče. Dne 9. junija je imelo naše društvo »Kočna« dobro obiskan shod, na katerem je govoril g. Vajncerl o evharističnem kongresu, kateri se vrši letos na Dunaju. Narisal je namen in pomen evharističnega kongresa in nas povabil, da bi se ga udeležili v kolikor mogoče velikem številu, ker se priredi za koroške Slovence poseben vlak. Nato so uprizorili igro »Turški križ«, katero so igralci po možnosti dobro rešili.

Medgorje. (Igra »Lurška pastirica«.) Zares lepo je bilo pri nas na lepo nedeljo. Dekleta Marijine družbe so nam uprizorila prelepo in ginljivo igro »Lurška pastirica«. Nepričakovano veliko ljudstva se je zbralo na župniškem vrtu; bili so domačini, zastopani v takem številu, kot še nikdar poprej in tudi gosteje iz Podkrnosa, z Radiš z gospodom župnikom in iz Grabštanja so nas počastili. Igra je na splošno zadovoljnost občinstva dobro uspela. Igralke so bile vse na svojem mestu. — Gledalci so pazljivo sledili posameznim točkam. H koncu so pa še domači fantje, Mežnarjev Hanzi in Blaž, Knapov Matija, Habernikov Miha in Rejanov Šimen predstavili burko »Kmet in avtomat« — da je bilo navrh malo smeha. — Fantje so vsi šele prvokrat nastopili na odru, a so pokazali, da tiči v njih talent. — Slovesnost se je zaključila s cesarsko pesmijo in trikratnimi živio-klici na presvitlega cesarja. — V veselem zadovoljstvu smo se razšli v upanju, da se še večkrat vidimo v Medgorjah.

Št. Janž v R. (Pogreb.) Dne 2. t. m. smo zagrebli spoštovanega mladeniča, 26-letnega Janeza Maleja, p. d. »Čohejevega« v Podsinjivasi. Leta 1905 je bil potrjen k vojakom-dragoncem; pri vojakih ga je udaril konj v nogo, in od tistega časa je vedno bolehal. Zdravil se je nekaj časa pri vojakih, potem doma, nazadnje je šel v sanatorij v Celovec, kjer so ga večkrat operirali ter mu slednjič odrezali nogo. Pripeljali so ga domov, kjer je umrl po kratkem trpljenju. Rajni je bil vrl katoliškonaroden mladenič; predno je šel k vojakom, je bil član tukajšnjega izobraževalnega društva in pevskega odseka. Kako da je bil priljubljen, priča njegov pogreb, ki se ga je udeležila velika množica ljudstva od blizu in daleč. Doma in na grobu mu je domač pevski zbor zapel dve ginljivi žalostinki. Na grobu se je od ranjkega s pretresljivimi besedami poslavljajal domači župnik č. g. F. Fugger, ki ga je slavil kot vzornega in poštenega mladeniča ter ga stavil vsem v zgled, posebno njegovo potrpežljivost v boleznih, ker je toliko trpel, a je bolečine potrpežljivo prenašal ter je v molitvi iskal tolažbe. N. v m. p.!

Medgorje. (Zmaga pri občinskih volitvah.) »Zmaga je naša!« Ta klic se veselo razlega po naši občini. Minil je volilni boj, ki je bil hud in vroč — a saj brez vojske ni zmage. — Zato je navdušenje zdaj tem večje, ker so bili nasprotniki prepričani, da bo zmaga na njihovi strani. Saj so napeli vse svoje moči; agitiralo je vse, kar leze in gre. Sama gospa županja je hodila, križev pot in njen zastoj-golaž ni nič pomagal. Agitirali so in goljufali, a vendar so — propadli. — Seve, nevhaležnost je plačilo sveta! — v 3. razredu smo imeli 60 glasov, nasprotniki 57, v 2. mi 20 glasov, oni 15, v prvem razredu (19 nasprotnih častnih občanov) so zmagali oni, mi smo imeli le 4

glasove. . . Torej gmajna iz Podgradske jame mora iti vun, nazaj v Medgorje, kjer je bila preje! Živijo! Naši so se vzorno držali! Prišli so na volišče skoraj vsi, le malo jih je ostalo doma, ker so se menda bali pokazati svoje prepričanje. Tudi ti se veselijo zmage, a njih veselje ni neskaljeno, ker vest jim lahko očita, da so zamudili dolžnost krščanskega slovenskega moža. Dal Bog, da bi bilo bojazljivcev zmirom manj! Vsa čast vsem drugim, ki so se tako potrudili za agitacijo; naj jih tolaži sladka zavest, da njihov trud ni bil zaman. Da, v Medgorjah imamo še može, stare gorjanske korenine! — Medgorjan je neustrašljiv! — Vsa čast gre možu, posestniku, p. d. Kajžru na Škarbini, kateri zaradi bolehnosti ni mogel prehoditi dolge poti 1¾ ure — in se je dal pripeljati na volišče. Takih mož več! — Končan je torej volilni boj. Župan Sušnik se je posušil in je politično mrtev!

Slovenske občine in slovenska društva! Spominjajte se v svojih proračunih „Slovenske Straže“!

Gospodarske stvari.

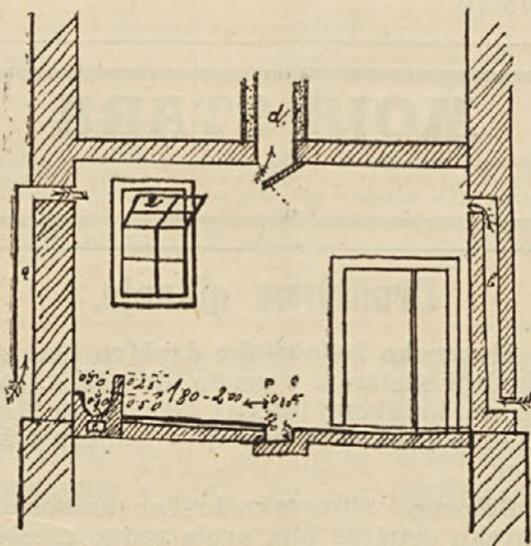
Popravljanje govejih hlevov.

Deželni kulturni svet je razpisal letos podpore za popravljanje govejih hlevov in svinjakov, za okr. glavarstvi Velikovec in Beljak. Morda je med prosilci tudi kdo, ki sploh ne ve natanko, kako naj popravi svoj hlev, da mu bode deželni kulturni svet tudi mogel dati podporo.

Namenil sem se dati v prvi vrsti vsem onim, ki bodo popravljali letos hleve, naj-potrebnejša navodila. Vsem drugim pa naj bodo te vrstice v pregled, kako naj bi bili hlevi urejeni, da bi odgovarjali zahtevam današnjih časov.

Pri popravljanju hlevov se nam je ozirati na svetlobo, zrak in snago, pa tudi na to, da jih bodedo na priprost način, poceni, vendar pa pripravno uredili.

Svetloba: Vsak hlev mora imeti zadostno število oken, primerne velikosti. Če je le mogoče, naj se napravijo okna blizu k stropu, pa tako, da svetloba ne prihaja živini v oči, pač pa od zadaj. Kjer je hlev dosti visok, naj se napravijo okna, kakršne imamo v stanovanjih, če ne, pa tako, da so nižja, zato pa širša. Visokost oken naj znaša 1 m, širskost pa 70 do 80 cm. Kjer so okna podobna stanovanjskim, naj se napravijo tako, da se zgorajšnja tretjina odpira od zgoraj, in ostali dve tretjini pa od srede na vsako stran (glej sliko 1, e.).

Slika 1.

a Dovodnik za star ali lesen hlev. — b Dovodnik za nov hlev. — c Dovodnik pod jaslami. — d Odvodnik skozi strop in streho. — e Odprto okno.

Zrak. Zelo se je ozirati tudi na zrak. Živina ravnatoko potrebuje svežega zraka, kakor ljudje. Za svež zrak moramo napraviti dovodnike, za slab pa odvodnike. Dovodniki se napravijo 50 cm od zemlje na zunanji strani, odprtina, katera gre pri novih hlevih v sredi zida gor in pride tik stropa v hlev (glej sliko 1b). Ker pa pri starih hlevih tega ni mogoče narediti, se naredi tako: vzemi tri deske, zbij jih tako skupaj, da bode izgledalo kakor dolga, odprta škat-

lja. Pritrdi isto škatljo zunaj na zid ter jo spelji skozi luknjo pod stropom v hlev (glej sliko 1a). V krajih, kjer pa bi se to ne napravilo lahko, se kar napravi luknja skozi zid ter se spelje pod jaslami na ono stran hleva in potem v kotu navzgor ter pod stropom vun (glej sliko 1c na levi spodaj).

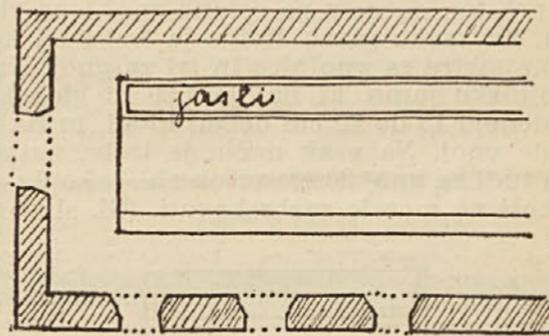
Za vsaki dve glavi živine naj bo en dovodnik, ki je vsaj 25×25 cm velik.

Biti mora pa tudi en odvodnik, po katerem se izpelje slab zrak iz hleva. Slab zrak je pod stropom in raditega se mora izpeljati odvodnik izpod stropa skozi streho. Odvodnik sestoji iz desk; narejeni ste dve škatlji ena v drugo, med stenami pa je šota ali žaganje. Ta odvodnik izgleda ravno tako kakor kak dimnik. Spodaj je napravljena zaklopnica, tako da se po zimi tudi večkrat lahko zapre, ker bi bil hlev drugače premrz. (Gl. sliko 1d.)

Ker imamo dovodnikov več, je treba, da je prerez odvodnika tolik, kakor prerez dovodnikov skupaj. Odpeljati se mora toliko slabega zraka, kolikor dohaja spodaj svežega zraka. Na primer: za osem glav živine moramo imeti štiri dovodnike s 25×25 cm in en odvodnik s 50×50 cm.

Snaga. Kakor se zahteva v moderno urejenem hlevu zrak in svetloba, ravno tako tudi snaga. Da nam je pa mogoče v hlevu imeti potrebno snago, je velike važnosti znotranja razdelitev hleva.

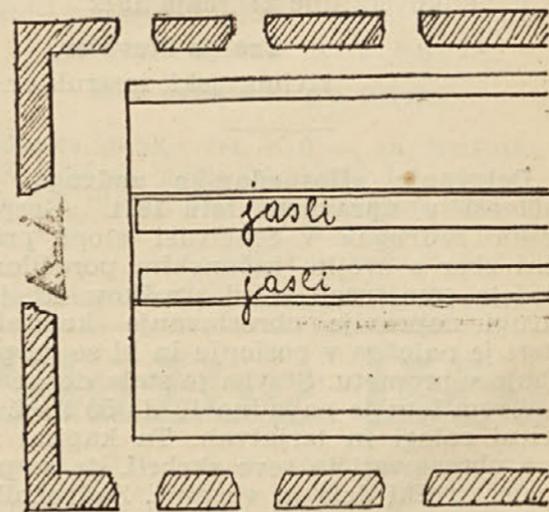
Hlevi naj bi bili 280 do 300 m visoki. Čim nižji je hlev, tem bolj je treba skrbeti za zadostno število ventilacij. Dobro je, če je hlev obokan, vendar pa je pametneje v prvi vrsti skrbeti za dober tlak in potem šele za obok. Tlak mora biti v hlevu iz cimenta, da ne gre niti kaplja gnojnice v izgubo (od ene glave živine je vredna gnojnica približno 60 K na leto).

Slika 2.

Razdelitev staj v malem hlevu. — Samo po eni strani živina, za jaslami hodnik za krmo, za stajami hodnik za gnoj.

Staje ne smejo biti predolge. Za odraslo živino 1-80 do 2-00 m, široke pa 1 m. Jako dobro je, če se napravi na cement tlak iz lesa, posebno pri kravah. Les je gorkejši nego beton.

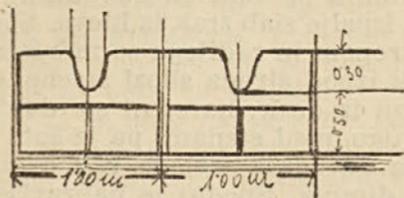
Slika 3.

Razdelitev staj za velike hleve. — Dve staji, med jaslami hodnik za krmljenje, za stajami hodnik za gnoj.

Padec od jaslami proti jarku naj je 2 do 3% na meter. Jarek naj bo štirioglat, 25 do 30 cm širok, globok pa od staj 15 cm, od hodnika pa 10 cm, tako da stoji živina 5 cm višje nego je hodnik.

Širskost hodnika naj znaša 1 m, če je pa dosti prostora, pa tudi lahko več. (Glej sliko 2 in 3.)

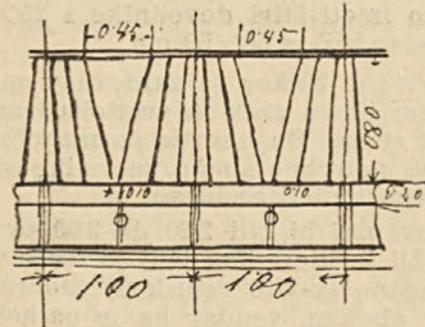
Dobro je, če se napravijo jasli iz cementa, kajti iste trajajo za zmiraj. Visokost ne sme več znašati nego 50 cm, ravno tako tudi širokost. Jaslim, ki so pri zidu, se napravi v betonasto steno vrez, kateri naj znaša 30 cm in spodnji del jasli 50 cm (glej sliko 4). Od zidu postavljene jasli naj imajo železno lestvico, 80 cm te lestve je zunaj in 20 cm je vzdane v jasli. (Glej sliko 5.)

Slika 4.

Jasli ob zidu s cementno steno mesto železne lestve.

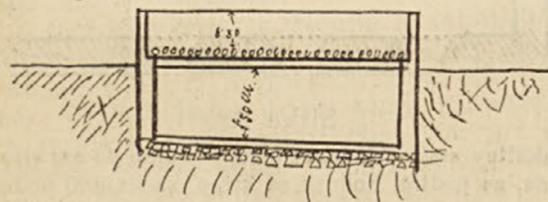
Gnojnična jama mora biti na vsak način betonirana. Če mogoče, na severni senčni strani hleva.

Slika 5.

Jasli od zidu stran z železno lestvo.

Najboljši je kombinirana gnojniška jama, ker porabimo za gnoj in gnojnico samo en prostor, obenem pa ostane gnoj lepo vlažen. Za vsako glavo živine je treba tri kubične metre za gnojnico in tri za gnoj. Nad gnojniško jamo, ki naj je 150 m globoka, se denejo 15 do 20 cm debeli hlodi, in na te pride gnoj. Na vsak način je treba napraviti tudi za gnoj 30 cm visok zid, tako da ga kokoši ne morejo razbrskavati. (Gl. sliko 6.)

Slika 6.

Kombinirana gnojniška jama.

To naj bode kratko navodilo. Dal Bog, da bi se po njem ravnali vsi kmetje, ki so prosili letos za podporo.

V Velikovcu, dne 27. maja 1912.

Franjo Mavhler,
živinorejski instruktor.

Delovanje »Gospodarske zadruga« v Sinčivasi v upravnem letu 1911. »Gospodarska zadruga« v Sinčivasi stopi pred občni zbor s svojim računskim poročilom. Vsa leta smo trpeli vsled stroškov, ki jih zadruga napravlja obrestovanje kapitala, kateri je naložen v poslopu in ki se ga potrebuje v prometu. Stavba je stala denar in ob novem letu je navadno 40 do 50 tisoč K v žitni zalogi in terjatvah. Ta kapital se mora obrestovati in seve skrbeti, da se pokrijejo stroški dela in voznine. Zadrugniki ni plašilo, da so računi izkazovali primanjkljaj, ker so vedeli, da se bo dal ta pokriti s podporami. Tudi politični nasprotniki so pripoznali, da je Zadruga potrebna in da je »lebensfähig«, zmožna, vzdržati se. Zadrugniki vedo, da Zadruga nima namena, delati dobička, a priti mora do razmer, da kakor vsako drugo društvo poravna, kar potrebuje, in ne sme se vedno zanašati na podpore. Do tega položaja upamo priti in v tekočem letu smo prišli že tako daleč, da letošnji račun izkazuje ponižen prebitek 580 K, prvokrat, prebitek, ki ga izkazuje račun tekočega leta, ki se porabi, da se deloma pokrijejo dolgovi prejšnjih računov.

Letni račun kaže to-le sliko: Dohodki: 1. Gotovina 1. januarja 1911 2754 K 33 h. 2. Žitni konto 89.225 K 58 h. 3. Izposojila 28.210 kron. 4. Konto krme 1500 K. 5. Konto prodajalne 1000 K. 6. Vrnjena posojila 540 K 50 h. 7. Mavec 190 K. 8. Razno 614 K 12 h. Skupaj 124.034 K 53 h. — Stroški: 1. Konto žita 70.222 K 56 h. 2. Vrnjena izposojila 45.522 K. 3. Reži-konto 1922 K 21 h. 4. Davki 100 K 62 h. 5. Vzdrževanje hiše 497 K 93 h. 6. Vreče 508 K 10 h. 7. Dana posojila 1595 K. 8. Mavec 320 K 90 h. 9. Voznina 899 K 61 h. 10. Razno 699 K 16 h. 11. Gotovina 31. decembra 1911 1746 K 44 h. Skupaj 124.034 K 53 h. — V računskem letu se je prodalo žita za 89.000 K, sprejelo se ga je za 70.000 K, lani se ga je oddalo za 80.000 K, sprejelo za 74.000 K. — Raznih vrst žita je bilo: 1. Ovsa 19 vagonov za 34.400 K. 2. Rži 27 vagona za 5100 K. 3. Ajde 61 kvintalov za 1100 K. 4. Pšenice 32 vagonov za 7400 K. 5. Fižola 12 kvintalov za 300 kron. 6. Detelje 20 kvintalov za 2600 K. 7. Ječmena 15 kvintalov za 260 K. 8. Grahovice 52 kvintalov za 800 K. 9. Prosa 16 kvintalov za 260 K. 10. Leče 63 vagona za 16.000 K. 11. Koruze se je kupilo 90 kvintalov za 1500 K. — Zanimivo je zasledovati žitni promet skozi vsa leta. Ljudje so marsikje v tej dobi opustili polja, ker ni več delavnih moči; marsikdo je polje tudi opustil, sodeč, da se mu živinoreja bolje izplača. Marsikoga so nam odvrgnili tudi nasprotniki, ker mi za Zadrugo ves čas misimo dosti agitirali in smo hoteli, da naj bo društvo agitacija samo zase, ljudje naj uvidijo, da jim je v prid in naj prihajajo sami. Vendar je množina blaga stala na stari višini, dokaz, da se ljudje vedno bolj zvesto drže društva. Prevzelo se je torej žita leta 1911 za 70.000 K, leta 1910 za 74.000 K, leta 1909 za 69.000 K, leta 1908 za 77.000 K, leta 1907 za 88.000 K, leta 1906 za 54.000 K, leta 1905 za 39.000 K, leta 1904 za 61.000 K, leta 1903 za 81.000 K, leta 1902 za 88.000 K, l. 1901 za 95.000 K, l. 1900 za 104.000 K, l. 1899 za 19.000 K. Skup 919.000 K. Prihodnji račun, upamo, izpolni milijon žitnega izkupila. Račun ni velik, a pomisliti moramo, da so naši zadrugniki le srednji in manjši posestniki, da se blago izvaža v malih partijah; samo radi tega pa je Zadruga tem večjega pomena, ker služi tistim posestnikom, ki nimajo na vagone prodajati in ne morejo neposredno stopiti v dotiko s konzumenti. Zadrugniki vedo, da dobe v Zadrugi pošteno ceno — vedno, ne samo tedaj, kadar je dosti vprašanja po žitu, marveč tudi tedaj, kadar ga prekupci ne marajo; vedo tudi, da se z vsakomur pošteno ravna, da se lahko zanašajo na pravično tehtanje in na pravično manipulacijo. Zato je želeto, da bi se Zadruga posluževali vsi posestniki in da bi se zanjo prav živahno zanimali.

MOJA STARA

izkušnja me uči, da rabim za negovanje kože samo Steckenpferd-liljnomlečnato milo od tvrdke Bergmann & Co. v Dečinu na L. Kos po 80 h se dobiva povsod.

Društveno gibanje.

Slovensko katehetsko društvo ima svoj prihodnji sestanek v sredo, dne 19. t. m. v Vrbi ob Vrbskem jezeru, kjer je ob 1. uri popoldne praktični nastop v tamošnji šoli. Odbor.

Celovec. Slovensko krščansko socialno delavsko društvo ima svoje redno mesečno zborovanje v soboto, dne 15. rožnika, ob 8. uri zvečer v mali dvorani hotela Trabesinger. Govori g. dr. Jesenko.

Celovec. Slovensko krščansko socialno delavsko društvo v Celovcu praznuje letos god svetih apostolov Cirila in Metoda z običajno cerkveno slovesnostjo (slovenska pridiga in slovesna sveta maša s slovenskim petjem) v cerkvi Sv. Duha v Celovcu. Popoldne se priredi v vseh prostorih hotela Trabesinger velika vrtna veselica s šaloigrami, šaljivimi kupleti, petjem, streljanjem in kegljanjem na dobitke, različnimi paviljoni itd. Nastopili bodo najboljši celovski komikerji in šaljivci. Godbo oskrbuje tamburaško društvo. Natančnejši spored objavimo prihodnjič.

Ženski shod v Velikovcu. »Slovenska krščanska socialna zveza« priredi dne 16. junija t. l. v Velikovcu popoldne ob 3. uri v Narodnem domu 2. ženski shod.

Prevalje. Slovensko katoliško delavsko društvo priredi dne 16. junija pri Šteklju svoje mesečno zborovanje. Na dnevnem redu je govor, pobiranje članarine in raznoterosti. — Odbor.

Slovensko katoliško izobraževalno društvo za Klošter priredi dne 16. junija po popoldanski božji službi v dvorani župnišča shod. Ta dan obhajamo tudi takoimenovano šentnorbertsko nedeljo. Na sporedu shoda bo zanimiv gospodarski govor, še enkrat se poljudno razloži pomen in korist društva, potem zapisovanje novih udov. — Odbor.

Št. Tomaž. (Zborovanje in veselico) priredi društvo »Edinost« dne 29. junija 1912, na praznik sv. Petra in Pavla popoldne ob 4. uri v Rogarji vasi pri »Krofu«. Na dnevnem redu je: 1. Tamburanje. 2. Govor za gospodarje in gospodinje. 3. Igra: »Poštna skrivnost«. 4. Komičen nastop. 5. Tamburanje in petje. Vstop je prost. — Odbor.

Dobrlavas. Prihodnjo nedeljo, dne 16. t. m., popoldne po blagoslovu priredi v Narodnu dekliški odsek tukajšnjega izobraževalnega društva shod za dekleta in žene.

Ziljska Bistrica, Izobraževalno društvo »Zila« ima v nedeljo, dne 16. junija, ob 3. uri popoldne pri Hrepču v Zahomcu svoj izvanredni občni zbor. Spored: 1. Govor o stanovski izobrazbi; 2. govor o živinozdravstvu; 3. volitev tajnikovega namestnika; 4. pobiranje članarine; 5. slučajnosti; 6. prosta zabava s petjem.

Hodiše. Pevsko društvo »Zvezda« priredi dne 23. junija t. l. popoldne po blagoslovu pri Kramarju svoj mesečni sestanek. K obilni udeležbi vabi daljne in bližnje sosede odbor.

Glasba.

Venček triglasnih narodnih pesmi za šolo in dom. Sestavil in na svetlo dal Anton Kosi. 1911. Cena 50 vin. Založil izdajatelj Anton Kosi v Središču.

Kosova gostija. Otroška spevoigra. Priredil Anton Kosi, nadučitelj v Središču, Štajersko. Cena 1 K. Spevoigra je po melodiji in besedilu prirejena v narodnem duhu in je namenjena za šolske veselice in slavnosti.

100 praeludia organi. Zbirka orgelskih preludijev. Stanko Premrl. Ljubljana 1912. Katoliška Bukvarna. Cena 3 K 80 vin. — Premrl je objavil v tej zbirki 100 povečini kratkih, zlasti za medigre, nekaj daljših pa tudi za vstop in kot poigre primernih preludijev, razvrščenih po durovih tonovih načinih. V vsakem preludiju je nov motiv v novi, strokovnjaško izvedeni obliki. Zbirka, v ležeči obliki, ni samo v vsakem oziru praktična, ampak se bodo naši cerkveni skladatelji in organisti iz nje tudi marsikaj naučili. Gotovo bodo radi segli po njej tudi organisti izven mej slovenske domovine, če se seznanijo z njo. Tisk je razločen in fin, papir trpežen in trd.

Književnost.

Šola in narodnost. Spisal Anton Kosi, nadučitelj v Središču na Štajerskem. Izdal in založil pisatelj. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 1912. Str. 40. Cena 45 vin., po pošti 50 vin.

Kratka zgodovina slovenskega naroda. Slovenski mladini spisal Pavel Poljanec. 2. natis. Cena 1 K. Maribor, 1912. Str. 78. V prid skladu sokolskega doma založil pisatelj.

Črtice iz slovenskega političnega dela in boja. Spisal Pavel Poljanec. Cena 80 vin. Maribor, 1912. Izdal in založil »Mariborski Sokol«. Tiskala Zadruga tiskarna v Krškem. Str. 48.

Raznoterosti.

Kako vpliva šola na otroško zdravje. Ljudje so v zadnjih letih začeli resno razmotrivati vprašanje, kako bi se moglo od pomoči slabemu vplivu, ki ga ima obiskovanje šole na telesno zdravje šolske mla-

dine. Učenjaki so začeli to vprašanje resno proučevati in so našli, da je stvar veliko slabša, nego si je bil kdo mislil. Švedski zdravnik Aksel Kej je preiskal 11.000 šolskih otrok in je dognal, da se od prvega na drugo šolsko leto število bolnih šolarjev podvoji. V prvem letu ljudske šole je 176% otrok bolnih, v višjih razredih srednjih šol pa se število bolnih zviša na 40 do 50 odst. V Halle je zdravnik Schmied-Monneaud preiskal 8000 otrok in prišel do sličnega zaključka: V starosti do 13 let je 30 odstotkov fantov in 40 odstotkov deklet bolnih, v 16. do 17. letu se to število zviša na 60 oziroma 70 odstotkov. Ko začnejo otroci hoditi v šolo, izgube dekleta prve tri mesece 3/4 kg teže; v sedmem letu zaostane otrok, ki hodi v šolo, v teži za 1 kg za tistim, ki ni pohajal v šole, in v telesni rasti je zaostal za 2 cm. Na srednjih šolah je v nižjih razredih 30 do 40 otrok bolnih, v višjih pa 60 do 70 odstotkov. Na živcih oboli v petem do osmem razredu 20 do 60 odstotkov, v višjih razredih jih izgubi zdravo spanje 5 do 19 odst. Iz teh števil bo vsak rodoljub spoznal, kako je treba, da se poskrbi z vso resnobo za zdravje prihodnjih rodov, ki jih bo šola uničila, če se ne bo bolj gledalo na telesne potrebe otrok.

Milijonar samomorilec. Francoski milijonar Charles Dubois, ki je zaigral v Monte Carlo nad milijon frankov, se je 11. junija na Bodenskem jezeru ustrelil v čolnu in padel v vodo. Lansko jesen se je ustrelil Duboisov brat, bankir v Londonu, ki je tudi zaigral v Monte Carlo svoje premoženje.

Poneverjenja pariškega bankirja. V Parizu so aretovali bankirja Vergnesa, ki je zakrivil velika poneverjenja. Pasiva znašajo skoraj milijon frankov. Istočasno je pojo begnil tudi neki borzni špekulant po imenu Marin, čegar pasive znašajo 800.000 frankov.

Odprava napitnin po hotelih. Veliko hotelov namerava letos urediti vprašanje o odpravi napitnin tako, da se bodo zaračunale v hotelskem računu tudi napitnine.

V 16 in pol minute okolu zemlje. Nov zanimiv rekord je doseglo brzozavljenje. List »New Yorker Times« je oddal v New Yorku ob 7. uri zvečer sledečo brzozjavko: »To brzozjavko pošljite okolu sveta. — »Times« v New Yorku.« — Ob 7. uri 16 minut 30 sekund je oddana brzozjavka došla nazaj, ko jo je obravnavalo 17 brzozjavnih postaj. Prehodila je 28.613 geografičnih milj.

Strela ubila očeta in sina. Na Solnograškem je ubila strela 73letnega cestarja Fr. Kollerja in njegovega 23letnega sina Jožefa.

Nesreča v zraku. Francoski aviatik poročnik Etienne je padel s svojim aparatom 30 metrov globoko in se smrtno nevarno poškodoval. Etienov aeroplan se je vnel.

Darovi.

Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju so v času od 20. aprila do 4. junija t. l. darovali: 60 K: Posojilnica y Logatcu; 29 K 52 h: Ivan Škerlj, sodni nadsvetnik in predsednik novomeške čitalnice kot čisti donesek v prid društvu prirejenega komornega večera; po 20 K: Savinjska posojilnica v Žalcu, dr. Franjo Kalan, c. kr. sodnik v Ribnici, Notranjska posojilnica v Postojni, dr. Jos. C. Oblak, odvetnik v Ljubljani iz neke kazenske poravnave, Josip Dobida, c. kr. dvorni svetnik, in dr. Vladimir Ravnihar, odvetnik in dr. poslanec, oba v Ljubljani; 6 K: Radovljiški rodoljub po g. J. Šlibarju, pravniku na Dunaju; po 5 K: Josip Smodej, notar v Velikih Laščah, dr. Andrej Kuhar, notar v Trebnjem, Anton Carli, notar v Žužemberku, in Oton Ploj, notar v Črnomlju; 2 K: dr. Stefan Rajh, odvetnik v Ribnici, skupaj 237 K 52 h. — Društveni odbor se iskreno zahvaljuje za vse prejete darove in prosi, ker bo moral tudi tekoči mesec razdeliti do 1000 K med dijake, za nove prispevke pod naslovom blagajnika: Dr. Stanko Lapajne, dvorni in sodni odvetnik na Dunaju, I., Bräunerstrasse 10.

Darovi za D. D. Č. g. Ivan Nagel, župnik, 4 K; hranilnica v Št. Janžu 50 K; č. g. profesor J. Hribar 20 K; č. g. župnik Stefan Bayer nabral 2 K 20 vin.; č. g. župnik Linasi 2 K; č. g. župnik Jož. Fugger 7 K 21 v.; č. g. Alojzij Sadaj 1 K; č. g. Jož. Fugger nabral pri pastoralni konferenci v Šmarjeti

16 K; g. dr. Štefan Kraut 2 K; č. g. kaplan V. Mörtl 10 K; č. g. župnik Malgaj 20 K; g. Peter Urbany iz Št. Štefana na Zili 5 K; č. g. župnik Poljanec 40 K; č. g. župnik Pšeničnik 40 K; č. g. župnik Premru 20 K; požarna bramba v Psinji vasi 5 K; Dješki in klosterski Miha 6 K — Pristrčna hvala vsem dobrotnikom in prijateljem dijaške mladine! Prosimo prijatelje, da se nas spominjajo zlasti v prihodnjem mesecu!

Kupujte pri tvrdkah, ki inserirajo v „Miru“!

Uljanjak naprodaj. Vila Sagmeister, Kriva Vrba.

Loterijske številke.

Praga, 5. junija: 89 9 73 20 52
 Dunaj, 8. junija: 67 32 11 53 2
 Gradec, 8. junija: 1 49 34 52 47

Tržne cene v Celovcu

5. junija 1912 po uradnem razglasu:

Blago	100 kg		80 litr. (biren)	
	od	do	K	v
	K	v	K	v
Pšenica	—	—	—	—
Rž	22	46	23	62
Ječmen	—	—	—	—
Ajda	23	—	24	82
Oves	23	—	24	50
Proso	—	—	—	—
Pšeno	—	—	32	16
Turščica	—	—	—	—
Leča	—	—	—	—
Fižola rdeča	—	—	—	—
Repica (krompir)	—	—	—	—
Deteljno seme	—	—	—	—
Seno, sladko	6	—	7	50
„ kislo	4	20	6	—
Slama	2	40	4	50
Zelnate glave po 100 kos.	—	—	—	—
Repa, ena vreča	—	—	—	—
Mleko, 1 liter	—	24	—	28
Smetana, 1 „	—	60	1	20
Maslo (goveje) . . . 1 kg	2	80	3	20
Sur.maslo (putar), 1 „	2	80	3	60
Slanina (špeh), pov. 1 „	2	10	2	30
„ sur. 1 „	2	10	2	20
Svinjska mast . . . 1 „	2	20	2	40
Jajca, 1 par	—	16	—	26
Piščeta, 1 par	2	80	3	60
Race	—	—	—	—
Kopuni, 1 par	—	—	—	—
30 cm drva, trda, 1 m ²	2	60	3	10
30 „ „ mehka, 1 „	2	20	2	70

Živina	Počrez		100 kilogr.		Prignalo	Prodalo
	od	do	živa	zaklana		
	od	do	od	do		
Konji	—	—	—	—	—	—
Biki	—	—	—	—	—	—
Voli, pitani	—	—	—	—	—	—
„ za vožnjo	—	—	—	—	—	—
Junci	—	—	—	—	—	—
Krave	320	640	74	—	34	12
Telice	—	—	—	—	—	—
Svinje, pitane	—	—	—	—	—	—
Praseta, plemena	16	48	—	—	362	210
Ovce	—	—	—	—	—	—

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočljivo izvozna hiša
PROKOP SKORKOVSKÝ, IN SIN v Humpolcu na Češkem.
 Vzorci na zahtevo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tukaj izgotoviti gosposke obleke.

GEFIRE

V zalogi Družbe sv. Mohorja v Celovcu je nanovo izšla knjiga:
Razlaganje cerkvenega leta (Slovenski Goffine).
 Pripredil msgr. Valentin Podgorc.
 Mehko vez. K 4.—, za družnike K 3.—, po pošti 40 vinarjev več. — Trdo vez. K 5.40, za družnike K 4.—, po pošti 40 vinarjev več.

Hranilnica in posojilnica v Možici registrovana zadruga z neomejeno zavezo vabi na

redni občni zbor ki se vrši

v nedeljo dne 23. junija 1912 ob 11. uri dopoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1911.
3. Volitev nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi **odbor.**

Zahvala.

Potrti najgloblje žalosti vsled bridke izgube, ki nas je zadela s smrtjo našega najboljšega sina in brata čast. gospoda

Franceta Čebul
 bogoslovca III. letnika

se ne moremo zahvaliti vsakemu posebej. Izražamo torej tem potom za mnoge dokaze ljubeznivega sočutja kakor tudi za številno častno spremstvo pri pogrebu našo pristrčno zahvalo. Posebej se še zahvaljujemo č. duhovščini: domačemu g. župniku za ves njih trud, vsem trem č. gg. govornikom za krasne govore pri odprtem grobu, č. gg. profesorjem, gg. bogoslovcem za udeležbo pri pogrebu in pevcem za krasno petje na domu in na pokopališču. Zahvaljujemo se pa tudi vsem, ki so nam za časa bolezni in ob smrti preblagega Franceta kaj dobrega storili ter nas tolažili, in vsem, ki so nam ustmeno ali pismeno izrekli svoje sožalje.

Šmihel pri Pliberku, 1. junija 1912.

Žalujoča rodbina Čebulova.

V zalogi Družbe sv. Mohorja v Celovcu je nanovo izšla knjiga:

Kristusovo življenje in smrt v premišljevanjih in molitvah.

Poleg Gašparja Erharda za Slovence pripredil Stefan Kociančič.

Dva dela, druga izdaja.

Cena: Mehko vez. K 6.—, za družnike K 4.40, po pošti franko K 1.— več. — V dva dela trdo vez. z usnjatim hrbtom K 9.20, za družnike K 6.80, po pošti franko K 1.— več.

Službe išče

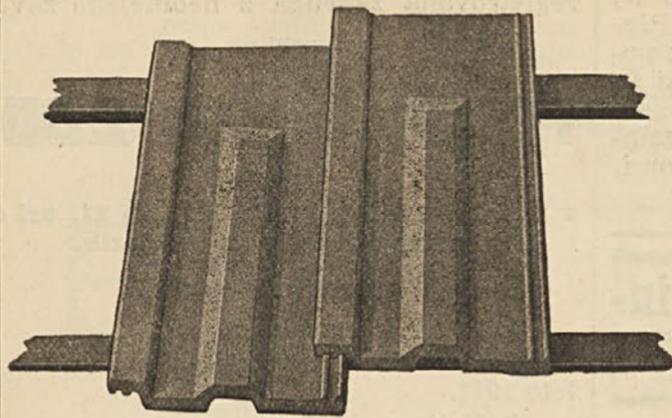
kje na Koroškem upokojen učitelj kot pisar, sotrudenik v kakem uredništvu ali kot organist. Vešč je več jezikov. — Ponudbe na upravnishvo „Mira“ pod šifro „Penzionist št. 100“.

Albin Novak v Sinčivasi

trgovina z manufakturnim in špecerijskim blagom ter vinom, zaloga cerkvenega olja, cementa in premoga, priporočila svojo vedno svežo zalogo ter razpošilja po železnici in po pošti izborno gorljivo cerkveno aparat-olje, à la Guillon-stenje, kadila, pristna štajerska, goriška in tirolska vina.

Za abstinence **brezalkoholne pijače**, kakor: malinov, breskvin, hrušov in jabolčni sok.

Cene solidne, postrežba točna.

Spretni zastopniki se iščejo.

F. P. Vidic & Komp., Ljubljana

tovarna zarezanih strešnikov

ponudi v vsaki poljubni množini patentirani dvojno zarezani

strešnik-zakrivač

s poševno obrezo in priveznim nastavkom »sistem Marzola«.

Brez odprtih navzgor! — Streha popolnoma varna pred nevihtami!

Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanjosti!

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis.

Po Najvišjem naročilu Njeg. c. in kr. Apost. Veličanstva

Izredna c. kr. državna loterija

za dobrodelne namene c. kr. domobranstva in orožništva.

Ta denarna loterija, edina v Avstriji postavno dovoljena, ima 21.146 dobitkov v gotovini v skupni vrednosti 625.000 kron.

Glavni dobitnik znaša

200.000 kron

Žrebanje se vrši javno dne 4. julija 1912.

Ena srečka stane 4 krone.

Srečke se dobivajo pri oddelku za državne loterije na Dunaju III., Vordere Zollamtsstraße 7, v loterijskih kolekturah, tobačnih trafikah, davčnih, poštinih, brzojavnih in železniških uradih, v menjalnicah itd. — Igralni načrti za kupce srečk brezplačno. — Srečke se pošiljajo poštne prosto.

Od c. kr. ravnateljstva loterijskih dohodkov (oddelek za državne loterije).

Lovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožninarstva družba Peter Wernig, družba z omeje. zavezo: v Borovljah na Koroškem.

Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Kranjska deželna vinarska zadruga v Ljubljani

(deželni dvorec)

opozarja p. n. gg. vinske kupce na svojo veliko zalogo priznanih izbornih, pristnih

kranjskih vin.

Poleg dobrih namiznih vin ima v zalogi tudi raznovrstna dovršena buteljska vina, kakor: zelen, burgundec, rulandec, karmenet, rizling itd. naprodaj.

Oddaja od 56 l naprej. — Postrežba točna in solidna, cene nizke!

Zahtevajte cenike! Zahtevajte cenike!

Deček

star 14 let, krepak, poštenih staršev, želi mesta kot vajenec pri kakem ključavničarju na Koroškem ali Štajerskem, najraje v kraju, kjer je obrtno-nadaljevalna šola. Ponudbe sprejema Alojzij Brezar, hišnik mestne klavnice, Kranj (Kranjsko).

Originalni „Deering“-travkosilec

Trpežen! Lahkovočen! Najnižja rez! za 1 ali 2 vprežni sili.

Deering-ov snopovezec!

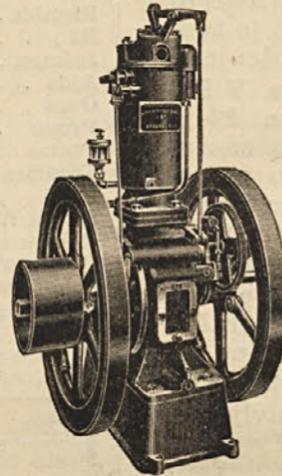
Laure-jeva plastne grablje obračevalca sena — grablje za seno nepresežne, več kot 15% ceneje kakor povsod drugje.

„Fairbanks-Morse“-motor

ljubljenec svojega posestnika, ker je strokovno dokazano nedosežen v konstrukciji, zmoglosti, trpežnosti, preprostosti in ceni.

Ceniki zastoj in poštne prosto. Zanesljivi zastopniki se iščejo.

Stoječ, ležeč.

Prevozen, neprevozen.

VINO

istersko, dalmatinsko, goriško vino (Teran, Opolo, Lisa, Vipavec).

Specialna vina, sladka, garantirano naravna: REPOŠKO, - REPOŠKAT, - MUŠKAT.

Trgovina z vinom Jos. KOFLER na veliko in na drobno

BELJAK, Perau-cesta št. 1. Telefon 123.

Vse kmetijske stroje in orodja domače mline itd.

za najnižje cene in najugodnejše plačilne pogoje.

Laure-jeva kolesa

s torpedovim prostotekačem že za K 140.— dobavi

tovarna strojev IVAN LAURE

Celovec, Völkermarkterring št. 9 a (zraven živinskega trga).

Največja zaloga strojev v alpskih deželah!

Poprave hitro in najceneje.

Uprava zavoda naprodaj!

Popolna uprava zavoda šolskih sester v Trstu, via Pasquale Besenghi 14, se proda na prosto roko.

Interesenti dobijo brezplačno zapisnik inventarja pri gornjem naslovu.

Hotel Trabesinger v Celovcu

Velikouška cesta št. 5

se priporoča

potnikom, ki prenočujejo v Celovcu.

Tukaj najdejo lepe, snažne in pozimi zakurjene sobe po 1 K do 5 K, okusne jedi, dobro pijačo poceni.

Veliko dvorišče za vozove in trije hlevi za konje.

Za zabavo služi kegljišče, pozimi zakurjeno.

Poleti sedi na senčnatem vrtu.

V tem hotelu najdeš vsak dan prijetno slovensko družbo, posebno ob sredah zvečer.

Velike dvorane za shode in veselice.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 8.000.000.

Rezervni fond čez K 800.000.

Denarne vloge obrestujemo po **4 1/2 %** od dne vloge do dne vzdiga.

Kolodvorska cesta 27, v lastni hiši.

Zamenjuje in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje. Eskompt in incasso menic. Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spletju, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke šest žrebanj na leto. Glavni dobitek 300.000 frankov. Na mesečno vplačev. po K 8.— za komad. Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.